

LEJÁRAT A NAGYTEREMBE.

ságát. Bizony nagy Isten csodája, hogy még be nem verték eddig a fejét.

— Ha már eddig be nem verték, ezután már könnyebben elkerüli, — vélte az öreg Palójtay. — Ne hadd magad, öreg Ferkó!

Nem is hagyta az magát, sőt csak most kezdte megmagyarázni, mikép értette a dolgot.

— Hát úgy történt, hogy az öreg Balikán főispán volt akkoriban, mikor én fiatalember voltam. Felmegyek a megyeházára az előszobájába, hát ott találom azt a tacsót, Noszty Pálit, akkor megyei aljegyző volt, és még egy csomó ügyes-bajost. Azt kérdi, mi járatban vagyok. Mondom neki, egy kis beszédem volna a főispánnal. «Most az alispán van bent, meséli, utána majd én jönnék, de szívesen enge-

dem át a helyemet.» Megköszöntem neki és körülbelül így szoltam: «Félek, hogy soká várakoztatnálak, mert azt hiszem, hosszabban veszem igénybe idejét, reménylem, te nem sokáig beszélsz bent?» «Oh, semmi esetre sem», felelte. «Micsoda ügyben mégysz be?» «Bagatelle, mondá, mindössze megkérdezek tőle valamit.» «Akkor hát eredj be előbb te, nekem az kényelmesebb.» Be is ment a lurkó és örömtől sugárzó arczezal lépett ki egy pár percz múlva. Közvetlen utána a főispán elé járulok és ünnepélyesen megkérem tőle a leánya kezét, természetesen a nagyobbikét, mert a kisebbik tatár hercegnő, a mostani Homlódyné, még a bábúival játszott. A főispán fölszisszent meglepetésében s bosszúsán csó-

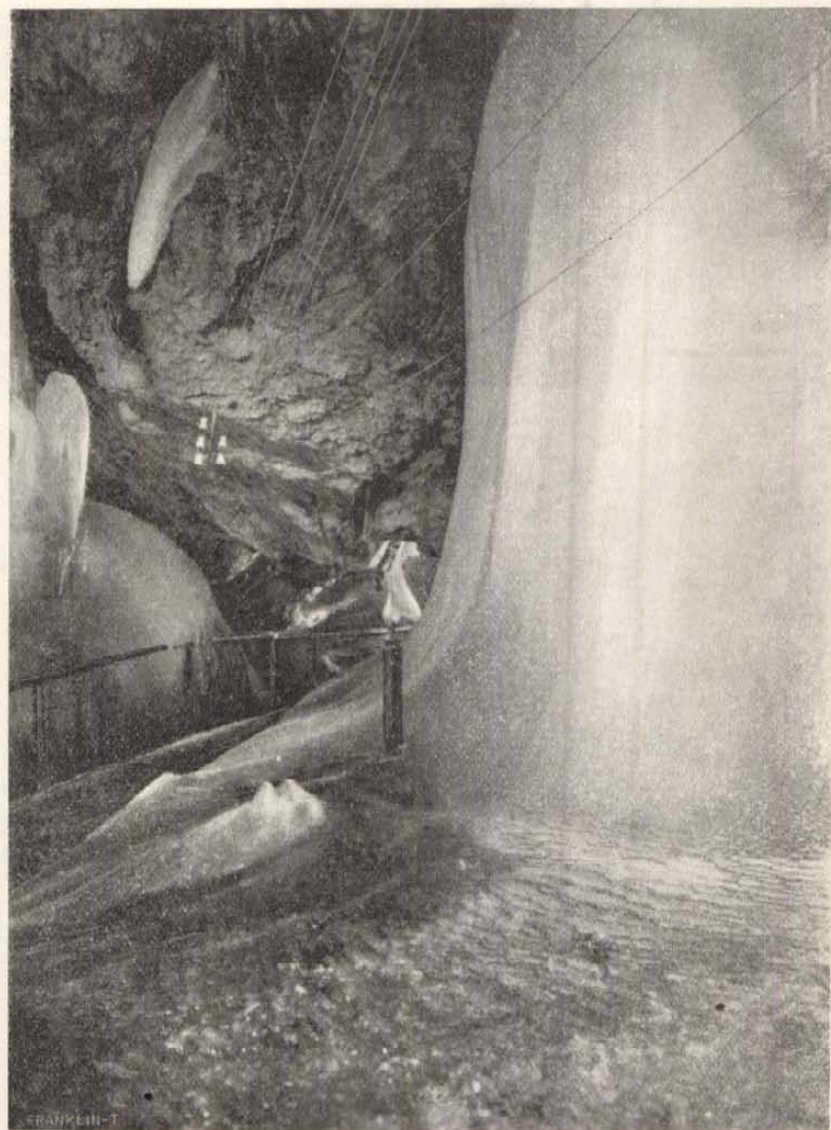

FRANKLIN-T

A KAT

RÉSZLET A NAGYTEREMBŐL.

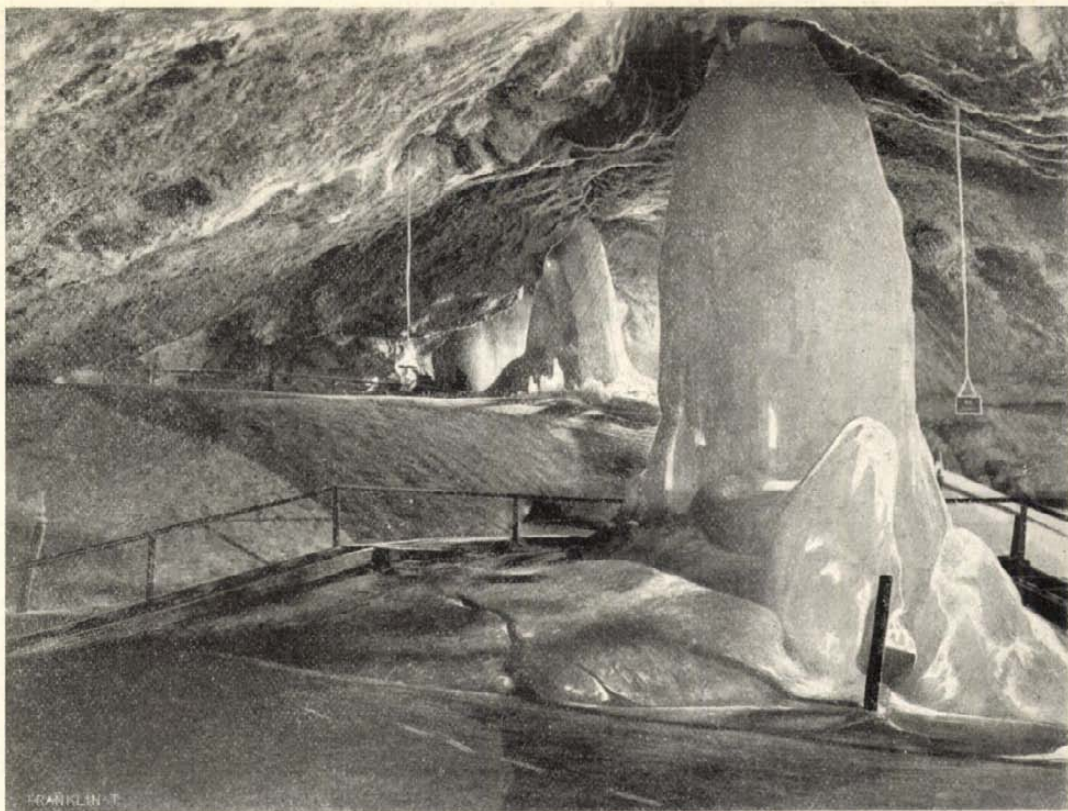
FRANKLIN-T

A VIZESÉS AZ ALSÓ TEREMBEN. (POKOL.)

KÉPEK A DOBSINAI

LÓ-BAN.

A KÚT.

válta a fejét. «Ejnye, ejnye, elkéstél Ferkó öcsém, épen most ígértem oda Noszty Palinak a leányomat. Hogy nem tudtál tiz percczel előbb jönni!» Hát tudtam volna biz én, sőt maga Noszty ajánlotta fel, hogy menjek be előbb és ha szót fogadok neki, most akkor az én fiam volna ez a fattyú.

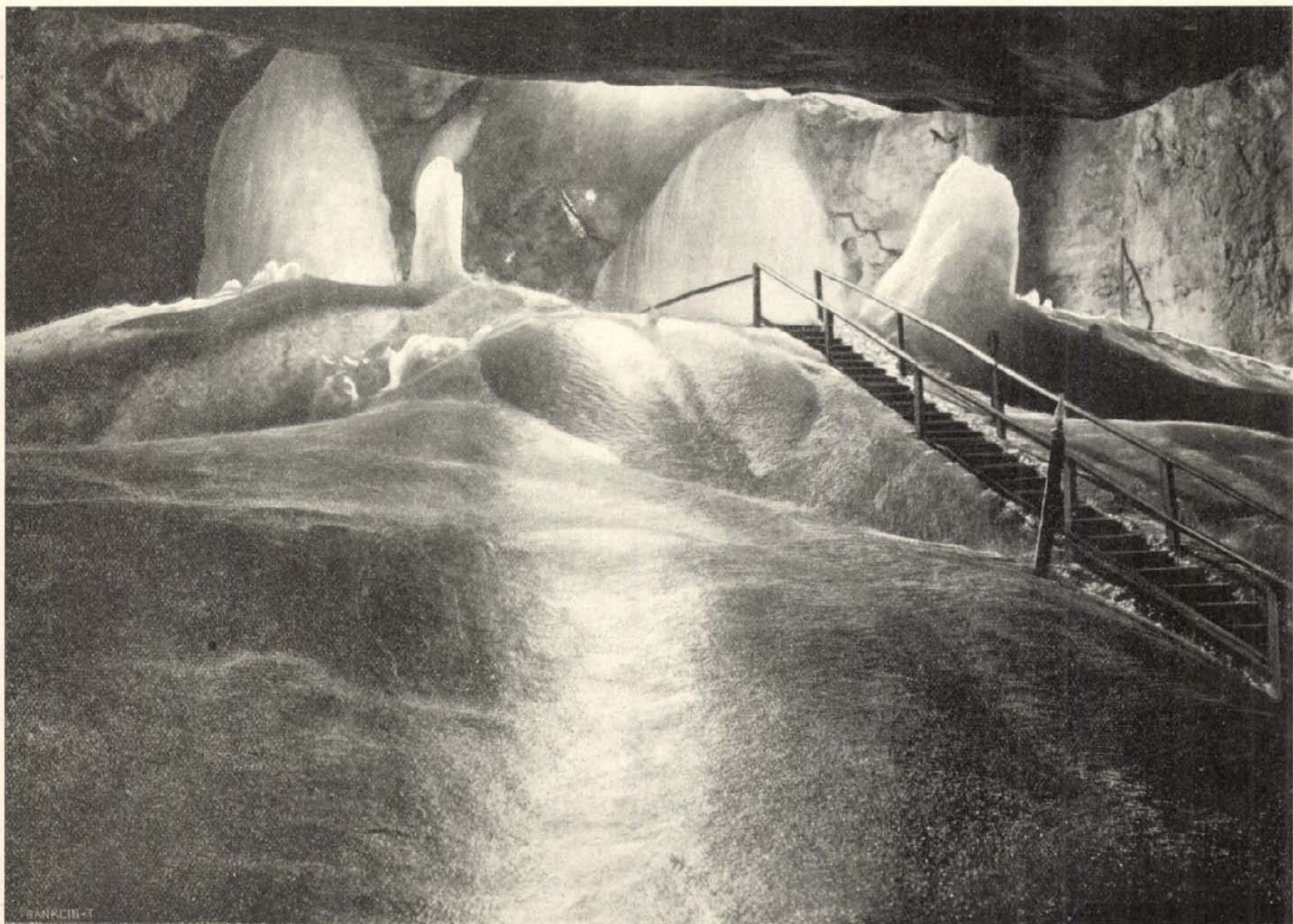
S édes szeretettel, szinte büszkeséggel feledte a szemét deli alakján.

— Nem is volna rossz, — jegyzé meg Tóthné asszony, szokása szerint összecsucorítva száját, ha beszélt, — most már kész szolgabíró fia volna a gróf úrnak.

— Csakhogy ahhoz nyilván még hozzá szólt volna a Balikán kisasszony is, — kötekedett

az öreggel Palójtay, — Noszty Pál különben légyen volt ám akkor, mint te.

— Ritka szép ember lehetett, — erősítette Tóthné, — megvan az arc képe, gondolom, abból az időből, mikor először választották követnek, mentében, kardosan, kócsagos kalppal, mint valami mesebeli király. Ott függ a vizit-szobában, vagy tán nem is a vizit-szobában. Oh, hogy romlik, mohosodik az ember esze, szomorú az. No, bizony elfelejtettem, hogy hol van felakasztva. Persze, tizennégy szoba, nem győzi az ember észben tartani. És mennyi tömördek takarítás jár azzal! Oh, Istenem, Istenem, minek is élünk? Talán csak azért, hogy a szekrényeket letörölgessük. De bizony

A BARLANG LEGFELSŐ RÉSE.

MAGÁNYOS HÁZ A GÖLNICZ-PATAK MELLETT.

Isten, alighanem a kasznárunk lakásában lóg a kép.

Egyszerre derültebb, világosabb lett a szoba s üdőbb a levegője; mintha édes, tavaszi áram lopóznék be az ablakon, pedig hát nem lehet, hisz téli este van s az ablaktáblák be vannak téve, nem a tavasz jött, hanem Tóth Mari szaladt be a mamájához, annak a suhogó szoknyái csinálták azt a langyos, csiklandozó szelet, mely a tavasz bűbájának adja ki magát.

Bár háttal állt Tóthné, tűnődve, hogy hol is van voltaképen a Noszty-arczkép, mégis megérezte a leánya közelgését, legott hátra fordult:

— Mi bajod, báránykám?

— Nekem semmi, hanem a szoknyám kiszakadt a ránczaiból, igazítsa meg, mama. De van-e gombostűje?

— No, az volna szép, ha nem lenne, mikor apádnak ezer részvénye van a chicagói gombostű-fabrikában, vagyis talán Dawenportban van az a gyár, és ha jól emlékszem, nem gombostűket készít, hanem czéznát.

— Nem tudom, mama.

— No, nem tesz semmit. Hogy is mondta csak boldogult keresztapád olyankor, ha valamit nem tudott? Borzasztó az, hogy most már mindent elfelejték. Így ni, most már rendben van a ruhád. Föl nem foghatom, hogyan szakadhatott ki. Talán valami szögben. Vagy pedig ráült valaki és te hirtelen fölkelte. Kétségtelenül vagy az egyik, vagy a másik. Ámbátor bizonyosan lehetnek még többféle esetek, csak az eszünkbe nem jutnak. De nini, nem tudod fiam, épen arról beszéltünk, hogy a Noszty Pál úr arczképe melyik szobánkban van?

— A melyikbe viszsziük, mamácska, mert egy poháron van kifestve.

— Igaz, persze, egy poháron. Hogy is tévedhettem annyira! — sópáncodott, egyenesen Ferihez intézve a szót, mindamellett kegyelettel őrizzük atyjaura portraitját. Ő valóban csinos ember volt, ámbár nincs szerencsém személyesen ismerni, legalább tudtommal nem, mert nem lehetetlen egyébként, hogy láttam is valahol... de ne szaladj, kérlek. Leányom, Mari — Noszty Ferencz, új szolgabíró... Ugy-e már nagy leányom van, szolgabíró úr?

Mari gyöngén elpirult és egyetlen mozdulatra se volt képes, Feri meghajtotta magát.

— Volt már szerencsém találkozni a kisasszonnyal, — mondá, — csak azt nem tudtam, hogy a nagyságos asszony leánya.

— Ah, és hol?

— A jégén.

— Szeretem, hogy rám ismert, — vette fel a szót Tóth Mari, fojtott, reszketeg hangon, — így legalább meg is köszönhetem, hogy segítségemre volt.

— Miféle segítségre? — kottyant bele Tóthné.

— Elestem, mama.

— Oh, te szerencsétlen gyermek! És ezt meg sem mondod nekem. Mutasd hamar, hol ütötte meg magadat? Istenem, Istenem.

(Folytatása következik.)

KÉPEK A SZTRACZENAI VÖLGYBŐL.

Gömörrel nem hiába mondják, hogy kicsiben benne van egész Magyarország, meg is van benne minden, a mi hazánk földjére, éghajlatára jellemző. Déli részén jól megéri a szőlő; kitűnő dohány, finom dinnye terem s buzája is kitűnő, — északi részének legmagasabb pontjain csak a törpe fenyő, meg a sivar moh és zuzmó teng. A megye központján, Tornallya vidékén már az Alföld rónájának lehellete érint, éjszaki részén, Dobsinától fölfelé s a Garamvölgy mentében, Svájcnak vadregényes tájképei tárulnak elénk. A szelid Sajó-völgy, Csetnek és Jolsva völgye tájképei változatos szépségükkel, a tornallyai melegviz sajátos érdekességével, az aggteleki cseppkőbarlang megannyi kincsei Gömörnek s különösen azok: a remek fekvésű sztraczenai völgy és a dobsinai jégbarlang.

A Dobsinától a Hosszúhegy felé vezető út cserjés, bokros, szántóföldekkel és virágos hegyi rétekekkel váltakozó hegyoldalon halad fölfelé. Bányák, kohók mellett, fenyves erdők között haladva, keskeny völgybe érünk, a mely oly szűk, hogy benne egy 3—4 méter széles patak mellett csak keskeny szekérút fér el. A völgy helyenkint hirtelen kiszélesedik, pázsitos s ezer virággal behintett rétté tágul ki, majd újra megszűkül s fenyőfedte két oldala majdnem összeér.

Az út folyton a Gölnicz patak mentén vezet

kanyarogva. Egy helyütt hatalmas sziklafal szeli át a völgyet. Csak közelről vesszük észre, hogy a sziklafal keresztül van fúrva s alagút vezet rajta keresztül. Ez a sztraczenai sziklakapu, melyen egy vas emléktábla van megerősítve. A táblán e szavak olvashatók: *«Agoston, szász-kóburg-gólhiai herceg, a magyar Természettudományi Társulat elnöke, Téged e sziklák dicsérnek. 1867.»*

Az alagutat elhagyva, egy kiszélesült völgy kezdetén Kóburg herceg sztraczenai vasolvasztójára akadunk, melyet csinos tiszti lakok környeznek. Minden kanyarultnál új kép, csak a kristályvizű folyó van ott mindenütt.

Sztraczena község temetője mellett völgy-szerű hasadék, sziklafalak-alkotta szurdok nyílik. Ez a Súlyomhasadék. Szoros körben sorakoznak jobbról-balról a meredek sziklafalak: méltóságos gúlák, rovátkos tornyok, felszökkenő sziklacsúcsok. Itt-ott egy-egy csoport fenyő fedi a sziklás hegyoldalt. Ha a kővilágban a meredek, összevisszahányt omladék között fölfelé kigyózó keskeny ösvényen haladunk, virágos hegyi rétre, tág fensikra érünk, honnan ösvényünk a Hollókőhöz vezet.

A Súlyom-hasadékkal szemben szintén egy szűk völgyecske nyílik, hol faházikókból egy kis telep terül el. Lakosai mind favágók és szénégetők. A neve Spital. Innen a Gölnicz-patak mentén vezet az út a dobsinai jégbarlang-hoz.

Mintegy félórányi kocsizás után a völgy legtagabb tere következik, a honnan meglátjuk a magas Király-hegyet s csakhamar elérkezünk a tér közepén balra levő, svájci stílusban épült tágas jégbarlang-vendéglőhöz.

Megpihenve mindjárt gyalogosan elindulunk a jégbarlang felé s rövid félórán keresztül fenyvesektől szegélyezett uton haladunk föl a Ducsá hegyoldal közepmagasságáig, a hol egy tisztáson tűnik szemünkbe a nagy várócsarnok, közvetlen a jégbarlang bejárata előtt.

A bejárat fölött mintegy tizenkét méternyi szélességű sziklafal van. A csodás alvilágba körülbelül huszonöt lépcsőfokon érünk le s ekkor tárul elénk egész pompájában az eddig ismert jégbarlangok eme legszebb és legfestőibb, óriási terme.

Jége számtalan, egymásra fagyott rétegek tömegéből áll s hol sima, sík padlót, hol meg óriási jégfalat képez, miközben különböző formájú jégcsapokon, kúpokon és oszlopokon kívül csodás szépségű egyéb alakzatokat alkot, majd víztiszta, átlátszó, majd fehéres, át nem látszó, alabástrom szerű, apró légbuborékokat tartalmazó jégből.

A barlang egész kiterjedése 8874 □ méter, s benne a jég tömege ez idő szerint több, mint 145.000 köbméter, súlya pedig 1.000.000 méter-mázsánál is nagyobb.

A barlang számos ürege közül különösen kiválik a nagyterem. Egész padozata tükörsima jég, s vigyázva kell rálépnünk, hogy el ne csúszszunk. Lábaik alatt a boltozatról lehulló ezer apró jégkristály recseg, ropog. A fölfedezés első éveiben 1873-ban, 1726 négyszög méter volt a nagyterem kiterjedése. A terem ma már egyenes terület, a hol 1893 óta minden nyáron vígan folyik a korcsolyázás. A korcsolyázó hely mintegy 1200 négyszög méter nagyságú. Van itt egy hatalmas jégoszlop, melynek hengeralakú üregéből állandóan vékony vízszög csörgedez lefelé, s a padló jegébe már egész kis katlant vájt. Ehhez az oszlophoz egy háromszög alakú, ferdén dülő jégtábla támaszkodik: az úgynevezett «Beduin-sátor».

Az, a mit eddig bejártunk, a barlangnak a felső emelete volt; van ezenkívül egy alsó emelet is, a mely talán még meglepőbb. Az alsó emelet egy szakadatlan, folyosó alakú menetből áll, melynek egyik oldalát a barlang sziklafala, másikat a terem jégpadlójának óriási vastagságú képződménye alkotja. Kétszáz méter hosszú, 20—30 méter magas szakadatlan jégfal 4644 □ méter terjedelemben oly óriási jégtömeg, a mekkora csak a sarkvidékeken látható. Mint egy bezárt könyv lapjai vannak egymáshoz tapadva a jégrétegek. Tovább menve az «Alagút»-hoz érünk. Nyolczméteres út ez, mely a jégtömegbe van vágva s a «Kápolná»-ba vezet. Ez a barlangnak a leghidegebb s egyúttal legmegkapóbb helye. Ezután következik a «Po-

kol», egy feneketlen mélységű, tátongó szakadék, telve jécsapokkal. Végül szemünkbe tűnik az újonnan képződött «Karácsonyfa», a mely a villamos ívlámpák tündéri fényében igazán tündöklő látványosság, mellette a nyolcz méter magas, hat méter széles «Orgona», a melyben vékonyabb és vastagabb, szabályos jécsapok orgonasípok módjára vannak befagyva.

A folyosó végén mintegy 150 fokú lépcsőzet emelkedik; ezt megmászva, újra a kisterembe érkezünk, a honnét már megpillanthatjuk a szabad eget.

Markó Miklós.

KLÁRA NÉNI.

Elbeszélés.

Irta Zöldi Márton.

Az egész családban Klára néni volt az egyedüli, ki a régi szokásokat, felfogást, erkölcsöt és előítéletet képviselte. Titokban ki is nevelték. Egyik mondása közszájon forgott. A sógoráról volt szó, kinek töméntelen adóssága volt, a melyekből semmit sem törlesztett.

— Az uzsorás rossz, czudar ember, de a ki az uzsorást becsapja, az annál is rosszabb, czudarabb.

Senki sem gondolt arra, hogy ennek a mondásnak a mélyére tekintsen. Csak azt találták különösnek, hogy Klára néni az uzsorást védelmezi az úri emberrel szemben.

Ebben a klasszikus arcú, hófehér fürtű matrónában szinte túltengett az energia. Harmincz éves korában lett özvegyasszony s hetven évvel széles erős vállain még ő maga vezette a nagy gazdaságot. Ezerhatszáz holdas birtokot kormányzott egy botos ispánnal, kinek ugyancsak igyekezni kellett, hogy korábban keljen, mint a tekintetes asszony.

Mert Klára néni semmi más czimzést nem fogadott el.

— Az uram — mondotta — alispán volt. Tekintetes úr, nekem se dukál más. Alamizsnát nem fogadok el, pláne a cselédektől.

A fia, egyetlen fiú, Sárréthy Imre, édesanyja hajlama ellenére a politikai pályára lépett. Mikor képviselőnek választották, Klára néni nem érzett és nem mutatott semmi örömet.

— Tizenhatezer forintomba került — mondotta, mikor a mandátumot megnézte. — Nem sajnálnám a pénzt, — mondotta — ha tudnám, hogy félannyit is tudok vele használni a háznak.

Az igazat megvallva, nem sokat tartott fiáról, azaz annak képességeiről. A fiatal képviselő

akkor harmincznégy éves volt s egy évvel később meg is nősült. Ez a házasság sem volt Klára néninek injére. A menyje eleven, okos s elég gazdag leány volt, de Klára néni az ő mély, átható tekintetével észrevette, hogy valamicskével többet költenek, mint a mennyit a módjuk megengedne. Előre tudta, hogy a legújabb választásoknál ismét neki kell az alkotmányos költségeket fedezni. Mikor a pénzt átadta, komoly beszélgetést folytatott fiával.

— Nemcsak a világ, de te is azt hiszed, hogy én fukar vagyok. Tévedtek. Olyan világot élünk, fiam, a melyben a takarékoságot alig lehet elválasztani a becsülettől. A te apád becsületes ember volt, de pénz dolgában végzetesen könnyelmű. Velem, noha gazdag leány voltam, nem kapott semmi hozományt. Én, fiatal észszel, tapasztalatlanságommal nem vettem észre, hogy költekező életmódot folytatunk. Boldogult apád adósságokba keveredett. Mindössze néhány ezer forint volt. Ékszeremből is kitellett volna az összeg. Boldogult édes apám kifizette volna, de apádnak nem volt erkölcsi bátorsága se nekem, se szüleimnek megvallani az igazat.

A hitelezők szorongatták, azt hitték, hogy szüleim hamarosan rendezik. Nem az történt... Édes apád föbe lötte magát... Annak a rettenetes napnak az árnyéka végig kísért egész életemet. Most, ebben a pillanatban is magam előtt látom a szép, nyugodt arcot, a lecsukott szemeket s azt a kis sebhelyet a halántékon... Nehány ezer forintért megölte magát s boldogtalanná tett engemet... Ez a pénz szerepe életünkben... Mindazok, kik a pénzről fitymálva beszélnek, hazudnak... Most jobban, mint azelőtt... Mert az én koromban még voltak, még lehettek igénytelen emberek. De ma nincsenek és nem is lehetnek...

Szünetet tartott s szomorúan nézte egyetlen fiát, kit untatni látszott ez a magyarázat.

— Tudom, — mondotta, — hogy nincs inyedre a dorgálás, vagy nem szívesen hallok a sötét emlékek földézését. De én féltetek, fiam, féltetek... Te örökölted apád hajlamát... Én akár most rögtön odaadnám neked egész vagyonomat, ha tudnám, hogy megbecsülsz... De míg a takarékoságnak megvan a maga természetes határa, a könnyelműség határtalan.

Imre megcsókolta édesanyja kezét s erőltetett mosolylyal mondotta:

— Kedves mama, értelek. Nem csodálom, hogy a sötét emlékek hatása alatt aggodalmad túlzásokra hajlik. De hidd el, nincs okod reá... Igaz, eleinte, míg berendezkedtünk, sokat költöttünk, de ez az állapot egyre javul... Hidd el...

Klára néni felkelt. Hangja nyugodtan, érczelenül csengett:

— Imre, — mondotta, — én eddig ötezer forintot bocsátottam rendelkezésedre. A mai naptól kezdve megkétszerezem az összeget... Nem, még többet adok, évenként tizenkétezer forintot... De ígérd meg, hogy ennél többet nem költesz, hogy soha adósságot nem csinálsz.

— Igérem.

Kezét nyújtotta. Az anya erősen megszorította fia kezét. A képviselő másnap korán reggel elutazott, miután újra biztosította édesanyját, hogy megtarja fogadását.

Három év telt el. A három év alatt Klára néni csak kétszer látogatta meg fiát a fővárosban. Szigorú szemmel bírálta a háztartást. Nem talált semmi kifogásolni valót. Csak néhány szőnyeget drágállott kissé.

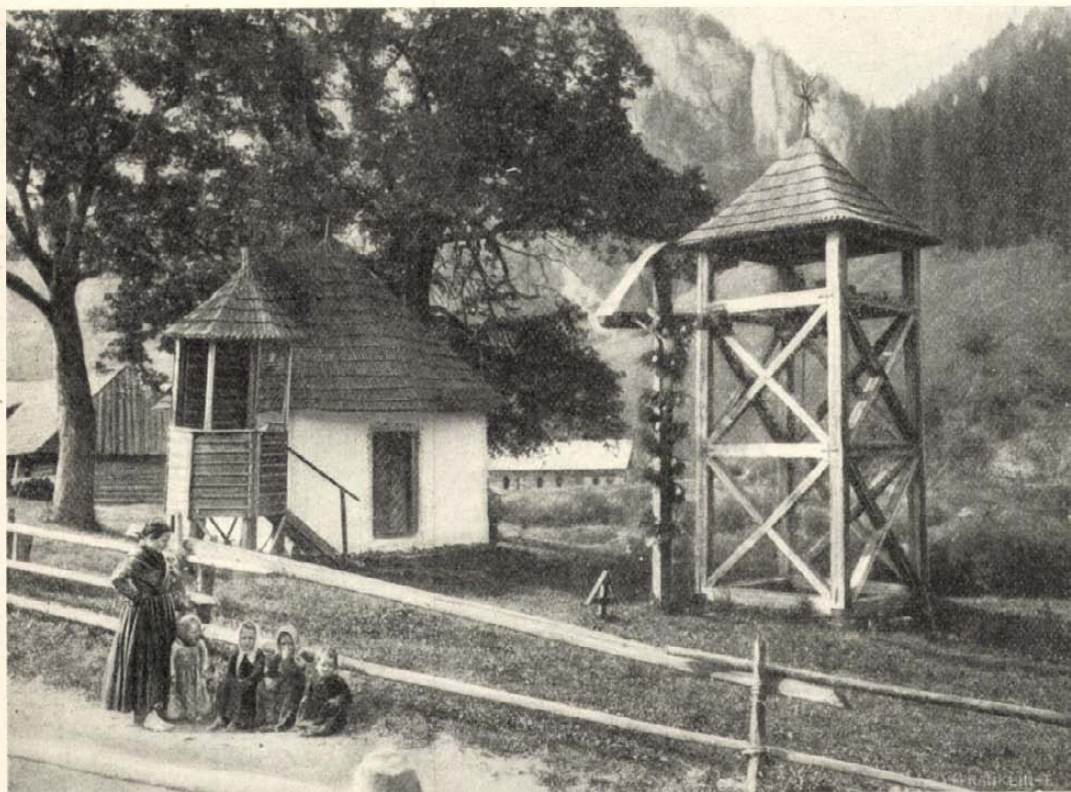
— Az Ormay gróféknál láttam ilyet, mondotta, de azok százszor gazdagabbak voltak, mint mi... No, de ha már megvettétek...

A menyje csupa kedvesség volt. Dicsekedve beszélt, hogy már két éve nem volt Marienbádban.

Klára néni szárazon válaszolt:

A GÖLNICZ-PATAK MENTÉRŐL.

A SZTRACZENAI HARANGLAB.

A GÖLNICZ-PATAK FOLYÁSA A VÖLGY KEZDETÉNÉL.

— Édes fiam, én még sohasem voltam. Pedig nekem egyelőre jobban telik, mint nektek... Ezt nem mint anyós mondom, hanem mint őszinte jóakaród... Ha egyébként nagyon vágyol Marienbadba, szívesen bocsátom rendelkezésedre a költségeket...

— Köszönöm, de...

— Imrének nem is kell szólni róla. Látod, nem vagyok sárkányanyós... Csakugyan átadott a menyének nyolcezsáz forintot s kapott érette néhány képes levelezőlapot, mely a cseh fürdő nevezetességeit tüntette fel.

Kora tavasz volt, a hó már elolvadt, s a botosispán, az öreg Csepregi dicsekedve referált a tekintetes asszonynak, hogy huszonzét ekével szántat... Klára néni érdeklődéssel hallgatta az ispán jelentését, s csodálkozva tapasztalta, hogy az öreg, ki folyton járt-kelt, s máskor alig volt marasztalható, most semmi hajlamot sem mutat a távozásra... Minthogy az idő későre járt, Klára néni meg is kérdezte:

— Van még valami jelenteni valója?

Az ispán nagy szemet meresztett, mint a ki csodálkozik, hogy ilyesmit kérdeznek tőle.

— Nekem? Dehogyan... de mégis...

SZTRACZENA KÖZSÉG.

SZIKLAKAPU A VÖLGYBEN.

KÉPEK A SZTRACZENAI VÖLGYBŐL. — Balogh Rudolf fölvételei.

— Nos?

— Semmi, abszolút semmi, csak azt akartam mondani, hogy tegnap bent voltam a városban az ügyvédnél.

— Tudom.

— A vőm ügyében jártam.

— Tudom.

— Annak van a szerencsétlen pöre.

— Jó, jó, ezt mind elmondta már tegnap.

— Elmondtam? Lehet... Az ám... Hát mielőtt az ügyvédhez bejutottam volna, várnom kellett az írnokok szobájában... Aztán ott volt mindenféle ujság... sok jár neki... persze a hivatalos lap is. Véletlenül az tévedt a kezembe... Csak úgy végig siklott rajta a szemem, de egy helyet megakadt...

— Min akadt meg? — kérdezte Klára néni.

— Hát egy néven.

— Kinek a néven?

— Hát a nagyságos képviselő úr néven.

— A fiamén?

— Igen. Sárréthy Imre országgyűlési képviselő...

— Mit írt róla? — kérdezte Klára néni nyugtalanul,

— Hát nem sokat... Valami húsz, huszonöt.

sor... Olyan izé... Árverési hirdetés... be is hoztam... Tessék...

Odaadta a hivatalos ujságot és sietve távozott... Klára néni mohón kereste fia nevét... rátalált... Hosszan, merően nézte... ajka idegesen morgott... félhalkan mormogta, a mit olvasott... négyezer korona és járuléka... bírói árverés... a legtöbbet ígérőnek... becsáron alul...

Nem tudta letenni a lapot... Szeme könnyekkel telt meg... Nagyot, mélyet sóhajtott... Az ajtó nesztelenül megnýlt... Fia állott előtte...

— Te vagy? kérdezte az anya örömtelen hangon.

— Én vagyok, édes anyám.

— Pénz kell?

— Nem! Egy fillér sem... Mindent kifizettem, eladtam ingóságaimat... lemondtam a mandátumról... hazajöttem hozzád... Itt maradok melletted örökre...

— És a feleséged?

— Ha szeret, utánam jön, ha nem, akkor se mozdulok... Elég volt neked, édes anyám, egy tragédia...

Klára néni sirva borult fia keblére...

— Édes fiam, ez az én életemnek legszebb napja... Nem hiába éltem...